

แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านท่าดีหมี่ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

The Development Guidelines of Tourism Management by Communities of Ban Tha Dee Mee, Chiang Khan District, Loei Province

ไทยโรจน์ พวงมณี¹ อิศริยาภรณ์ ชัยกุลลาภ² ศุภสิทธิ์ เจริญสุข³

Thairoj Phoungmanee¹ Itsariyaphon Chaikulap² Kotchasi Charoensuk³

Corresponding Author's Email: thai-roj@hotmail.com¹ zoxy04@hotmail.com² mtcomputer9@hotmail.com³

(Received: July 27, 2021; Revised: November 8, 2021; Accepted: November 14, 2022)

บทคัดย่อ

บทความนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านท่าดีหมี่ และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านท่าดีหมี่ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 35 คน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กลุ่มผู้ผลิตของที่ระลึก ราษฎรท้องถิ่น ตัวแทนภาครัฐ และตัวแทนชาวบ้าน ใช้การสัมภาษณ์ การประชุม และการศึกษาเอกสารเป็นเครื่องมือและวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า

1. บ้านท่าดีหมี่เป็นหมู่บ้านโบราณที่ชาวบ้านมีการอพยพมาจากเมืองเวียงจันทน์ สปป.ลาว เป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวเดิมคือพระใหญ่และประเพณีท้องถิ่น เช่น การแข่งเรือประเพณี การประกอบพิธีกรรมสักการะเจ้าพ่อปากเหือง เริ่มมีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ชัดเจนขึ้นในช่วงของพัฒนาชุมชนมีการจัดการท่องเที่ยวหมู่บ้าน OTOP นวัตกรรม ปี พ.ศ. 2562 โดยจัดเตรียมคนในชุมชนมาเป็นผู้นำการพัฒนา ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มเกษตรกร และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และมีการพัฒนาความรู้ด้านการจัดการท่องเที่ยว การเป็นผู้สื่อความหมาย อาหารและที่พัก โดยมีการจัดตั้งเป็นกลุ่มการจัดการท่องเที่ยวบ้านท่าดีหมี่ที่ชัดเจน

2. แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านท่าดีหมี่ สามารถดำเนินการในรายละเอียดดังนี้ 1) การจัดตั้งกลุ่มการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2) การสร้างระบบพี่เลี้ยงโดยใช้นักศึกษาในสถาบันการศึกษาหรือที่อยู่ในองค์กรอื่นๆ 3) การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้กับพื้นที่การท่องเที่ยวที่ดำเนินการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่อยู่ใกล้เคียง 4) การจัดกิจกรรมฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ และ 5) การศึกษาดูงานแหล่งท่องเที่ยวที่มีการบริหารจัดการโดยชุมชนที่ประสบความสำเร็จทั้งในเขตพื้นที่จังหวัดเลยและพื้นที่ใกล้เคียง

คำสำคัญ: การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยว การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวชุมชน

Abstract

This article was conducted by implementing qualitative research method and aimed: 1) to study the context of Tha Dee Mee tourism; and 2) to study the development guidelines of the tourism management by communities of Ban Tha Dee Mee, Chiang Khan District, Loei Province. The target group for data collection consisted of 35 informants who were a villager headman, a group of tourism management by community, a group of souvenir makers, local wisdom philosophers, representatives from government sectors and representatives of the villagers. The research tools

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาดิจิทัลอาร์ต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

¹ Lecturer, Visual arts Program, Faculty of Humanities and Social Science, Loei Rajabhat University

² Lecturer, Digital Arts Program, Faculty of Humanities and Social Science, Loei Rajabhat University

³ Lecturer, Music Program, Faculty of Humanities and Social Science, Loei Rajabhat University

comprised interview, meeting and documentary review, whereas content analysis was used for data analysis. The results of the study were as follows.

1. Ban Tha Dee Mee is an old village where the villagers migrated from Vientiane, Laos P.D.R. The area was featured with tourism resources namely Phra Yai Skywalk, nature, and locally cultural arts including boat racing events, Chao Por Pak Huang Shrine, Karb Mark dish making group, community enterprise of fabric weaving group and agricultural product processing in community. The Tourism management was initially formed when the community development department started managing the village to be OTOP village of Nawatwiti in 2019 by assigning the community members to be the development leaders including village headman, and groups of agriculture and community enterprise. There was also tourism management development training for food interpreters and accommodations by apparently establishing a tourism group of Tha Dee Mee village.

2. The development guidelines of the tourism managements of Tha Dee Mee village were: 1) establishment of tourism management group by community; 2) creation of commentator system by the staff from educational institutes or in other organizations; 3) building learning network with tourism area managed by neighboring communities; 4) organizing workshop activities; and 5) a field trip study at tourist attractions successfully managed by the community both in Loei Province and nearby provinces.

Keywords: development of tourism management, tourism management by community, community

ความเป็นมาของปัญหา

การท่องเที่ยวเป็นสาขาการบริการที่มีบทบาทต่อการสร้างงานและสร้างรายได้ให้กับประเทศ จากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น จึงทำให้ธุรกิจบริการและการผลิตสินค้ามีการขยายตัวตามความต้องการนักท่องเที่ยวไปด้วย และทำให้มีการเชื่อมโยงเครือข่ายธุรกิจ เช่น ธุรกิจโรงแรม ร้านอาหาร และบริษัทท่องเที่ยวเข้าด้วยกัน (พิศมัย จารุจิตติพันธ์, 2557) ส่วนการเข้ามาของนักท่องเที่ยวนั้นจะเอื้ออำนวยให้ผู้ประกอบการ และคนในท้องถิ่นมีรายได้จากการเป็นผู้ให้บริการที่พัก อาหาร ของที่ระลึก การขนส่ง และการเป็นผู้สื่อความหมายการท่องเที่ยวจะทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (จันจิรา สุขบรรจง, 2559) การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวหนึ่งที่คนในชุมชนเป็นผู้ดำเนินการบริหารจัดการด้วยการใช้ทรัพยากรคนและพื้นที่มาขับเคลื่อนให้เกิดการท่องเที่ยวและมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาสัมผัสประสบการณ์เชิงคุณค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน สำหรับการพัฒนาพื้นที่การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ประสบความสำเร็จนั้นมาจากปัจจัยเกี่ยวกับการเตรียมการจัดการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านกิจกรรมการพัฒนาความรู้และ

ทักษะการจัดการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องและจริงจังให้กับบุคลากรที่เข้าร่วมดำเนินการ (ศิรินันท์ พงษ์รัตนันดร, โอษฐ์ญา บัวธรรม และ ชัชชญา ยอดสุวรรณ, 2559) ซึ่งผลการพัฒนาทำให้บุคลากรมีประสบการณ์ มีทักษะจัดการที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

บ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลยเป็นชุมชนการท่องเที่ยวใหม่ที่มีทุนทางธรรมชาติและทุนทางวัฒนธรรมเฉพาะในปี พ.ศ. 2562 ถูกกำหนดให้เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี โดยภาครัฐได้เข้าไปพัฒนาความรู้ความเข้าใจและสร้างการรับรู้ด้านการท่องเที่ยวเพื่อเตรียมความพร้อมทั้งบุคคลและพื้นที่ให้มีศักยภาพด้วยการศึกษาและประเมินแหล่งท่องเที่ยว การเป็นเจ้าบ้านที่ดี การปฏิบัติการเป็นผู้สื่อสารและต้อนรับนักท่องเที่ยว เป้าหมายหลักคือการเป็นพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงและสามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนได้ (เมทยา อิ่มเอิบ และ เยาวริดา รัตนพลแสน, 2562) อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมของชุมชนด้วยการสร้างความร่วมมือร่วมใจกันจัดการพื้นที่ การค้นหากิจกรรมการท่องเที่ยว จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก ความปลอดภัยและข้อมูลข่าวสารสามารถทำให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงได้ง่าย (จันจิรา สุขบรรจง, 2559) นอกจากนี้ยังมีการร่วมกันกำหนดอัตลักษณ์

ของชุมชนที่ว่า “บ้านท่าดีมีดินแดนแห่งความศักดิ์สิทธิ์” โดยเห็นว่าพื้นที่บ้านท่าดีมีมีความสำคัญทางวิถีชีวิตและวัฒนธรรม โดยเห็นว่าเป็นโอกาสที่จะสร้างตัวตนของชุมชนผ่านการท่องเที่ยว

การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวบ้านท่าดีมีนั้นมีความหมายเพื่อให้กลุ่มการจัดการท่องเที่ยวมีความรู้ความเข้าใจและมีมาตรฐานการจัดการท่องเที่ยว โดยสภาพปัจจุบันยังต้องมีการพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการ การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว ผู้สื่อความหมาย และการเป็นเจ้าบ้านที่ดี ส่วนปัญหาที่มีการค้นพบคือการขาดรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เป็นรูปธรรม (พระมหาจิณณวัตร สุจิณฺโณ (กันยาประสิทธิ์), 2564) การขาดความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวสำหรับแนะนำนักท่องเที่ยว (ภัทราพร แก้วเพชร, วรดา แก้วเพชร และ วิสัยพร ยาชามป้อม, 2564) การขาดทักษะการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีมาตรฐาน ซึ่งจำเป็นต้องพัฒนาร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนได้ส่วนเสียให้เข้ามาช่วยวางแผน กำหนดยุทธศาสตร์ และกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐาน (เมทยา อิมเอิบ และ เยาวริดา รัตนพลแสน, 2562) การปรับปรุงพื้นที่และทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความพร้อมต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้มีคุณภาพและเกิดอย่างยั่งยืน (เบญจมาศ ณ ทองแก้ว, อำนาจ รักษาพล, จุฑามาส เพ็งโคนา และ บุญศิลป์ จิตตะประพันธ์, 2560) ซึ่งหมู่บ้านท่องเที่ยวที่ดำเนินการโดยคนในชุมชนที่ประสบความสำเร็จมักเริ่มต้นด้วยการพัฒนาคนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อให้การจัดการท่องเที่ยวมีความยั่งยืน ส่วนผลพัฒนานั้นจะสร้างความแปลกใหม่ให้นักท่องเที่ยวสนใจเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวตามรูปแบบที่ชุมชนกำหนดขึ้น (พัชรินทร์ จีประเวศ, 2560) โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จะช่วยสร้างความรู้และประสบการณ์เชิงคุณค่าให้กับนักท่องเที่ยว

จากที่กล่าวมาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงมีความสำคัญที่ทำให้ชุมชนมีรายได้จากการเข้ามาดำเนินการสามารถบริหารจัดการท่องเที่ยวได้อย่างเต็มความสามารถทั้งด้านการเป็นเจ้าบ้านที่ดี การเป็นผู้สื่อสารการท่องเที่ยว จากการศึกษาพบว่าการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านท่าดีมียังขาดความเป็นระบบ รวมถึงบุคคลากรยังขาดทักษะและ

ประสบการณ์ในการจัดการท่องเที่ยว ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนสำหรับการนำไปเสนอต่อหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ที่มีบทบาทในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้มีศักยภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านท่าดีมี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านท่าดีมี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประเภทของการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษาและดำเนินการวิจัย

2. **กลุ่มเป้าหมาย** เป็นตัวแทนหน่วยงานภาครัฐและชุมชน จำนวน 35 คน ดังนี้ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ครูอาจารย์ ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวแทนกลุ่มกาบหมาก กลุ่มทอผ้า กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์กล้วย กลุ่มผู้ผลิตชาติดีมี เจ้าอาวาส กลุ่มเกษตรกรได้มาโดยวิธีการเจาะจง โดยพิจารณาจาก 1) การมีบทบาทในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของชุมชน 2) การเป็นสมาชิกกลุ่มการจัดการท่องเที่ยว 3) การเป็นปราชญ์ชุมชนที่มีความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมและสามารถสื่อสารทางการท่องเที่ยวได้ และ 4) ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐที่ช่วยหนุนเสริมชุมชนการท่องเที่ยว

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ 1) แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง มีประเด็นการถามและการตอบที่เชื่อมโยงสู่การถามในเชิงลึกได้ 2) การสนทนากลุ่ม มีประเด็นแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน และ 3) การประชุมค้นหาทรัพยากรการท่องเที่ยว และการวิเคราะห์ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการประสานงานกับผู้นำชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย มีขั้นตอนดังนี้ 1) การสัมภาษณ์บริบทพื้นที่การท่องเที่ยวและการจัดการ

ท่องเที่ยวโดยชุมชน มีผู้เข้าร่วมจำนวน 13 คน 2) การประชุม การสะท้อนภาพปัญหาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีผู้เข้าร่วมจำนวน 15 คน 3) การประชุมระดมความคิดปัจจัย การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีผู้เข้าร่วมจำนวน 12 คน 4) การประชุมระดมความคิดเห็นหาแนวทางการจัดการ ท่องเที่ยว มีผู้เข้าร่วมจำนวน 9 คน 5) การประชุมค้นหา แนวทางพัฒนาการจัดการท่องเที่ยว มีผู้เข้าร่วมจำนวน 7 คน และ 6) การประชุมคืนข้อมูลและการตรวจสอบข้อมูลจากแนว ทางการพัฒนาจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีผู้เข้าร่วมจำนวน 13 คน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาจัด ระเบียบโดยการแยกเป็นประเด็นดังนี้ บริบทพื้นที่ ทฤษฎีการ การท่องเที่ยว สภาพการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน การวิเคราะห์ SWOT analysis, TOWS matrix และการค้นหา แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ผลการวิจัย

1. บริบทพื้นที่และการจัดการท่องเที่ยว

1.1 บริบทพื้นที่บ้านท่าดีหมี่

บ้านท่าดีหมี่มีอายุกว่า 200 ปี ดังที่มีการบันทึกว่า มีชนกลุ่มหนึ่งได้อพยพมาจากแขวงไชยะบุรี มาตั้งบ้านเรือน อยู่ริมแม่น้ำเหืองตรงบริเวณปากห้วยตม ต่อมาเกิดโรคระบาด ผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมาก จึงได้อพยพตามลำน้ำเหือง โดยมีนายฮ้อย สุขะ นายทองสี นายทิศแสงเป็นผู้นำเดินบุกป่า ลงมาทางใต้ ประมาณ 3 กิโลเมตร มาพบป่าใหญ่ดงมะไฟโดย เห็นว่าเหมาะสม จึงได้ลงหลักปักฐานและตั้งหมู่บ้านขึ้น มีการ สร้างทางลงไปแม่น้ำเหือง เพื่อทำเป็นท่าน้ำ โดยบริเวณท่าน้ำ นั้น มีต้นดีหมี่กระจายอยู่ทั่วบริเวณ ชาวบ้านเห็นว่าเป็น สมุนไพร จึงเก็บเปลือกต้นดีหมี่ไปต้มกินเป็นยารักษาโรค

บ้านท่าดีหมี่เป็นหมู่บ้านชายแดนได้รับการพัฒนา หมู่บ้านจากหน่วยความมั่นคง (นพค. 23) มีกิจกรรมพัฒนา ระหว่างปี พ.ศ. 2542 - 2545 โดยกองทัพภาคที่ 2 ได้ สนับสนุนงบประมาณก่อสร้างพระใหญ่เพื่อเป็นศูนย์รวมจิตใจ คนในพื้นที่บริเวณเป็นปากแม่น้ำเหืองที่ไหลมาสมทบกับ แม่น้ำโขงทำให้เกิดปรากฏการณ์แม่น้ำสองสี โดยชาวบ้านใช้น้ำในแม่น้ำเหืองสำหรับการอุปโภคบริโภค การประมง และ

เกษตรกรรม ส่วนแม่น้ำโขงชาวบ้านใช้ประโยชน์ด้าน การประมง (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเลย, 2561)

ชุมชนบ้านท่าดีหมี่ได้มีการรวมกลุ่มบุคคลเข้ามา ดำเนินการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งมีการส่งเสริมและ สนับสนุนจากภาครัฐในและนอกพื้นที่ พร้อมกับการกำหนด บทบาทหน้าที่ ได้แก่ 1) นายเจษฎาภรณ์ สอนเสียง ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน 2) นายชำนาญ แก้วเกษร ตำแหน่ง ผู้ช่วย ผู้ใหญ่บ้าน 3) นายจันทน์ สุมา ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 4) นายไพศาล สอนเสียง ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 5) นาย ฉลองชัย สีดาพิมพ์ ตำแหน่ง สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล 6) นายสุพร แก้วเกษร ตำแหน่ง สมาชิกองค์การบริหารส่วน ตำบล 7) นายศรารักษ์ บรรพชาติ 8) ด.ต.บุญเรือง สีดาพิมพ์ 9) นายหทัย โพชัย 10) นายอัมพร พรหมสาส์น ส่วนกลุ่ม ปรชาญท้องถิ่น ได้แก่ 1) นายเด่น ทนุราช พิธีกรรมทางศาสนา 2) นายประดิษฐ์ สีทัน โหราศาสตร์ 3) นายแนน พรหมสาส์น พิธีกร 4) นายแว อุทาพร ปรชาญสมุนไพรพื้นบ้าน 5) นาย ทองมา พรหมดี สะเดาะเคราะห์ไสยศาสตร์ และกลุ่มนักร้องเรื่อง ชุมชน ได้แก่ 1) น.ส.วราภรณ์ ตันชาบุตร และ 2) ด.ต.บุญเรือง สีดาพิมพ์

1.2 วิเคราะห์ SWOT analysis พื้นที่การท่องเที่ยว

1.2.1 จุดแข็งของพื้นที่ มีดังนี้ 1) มีประวัติศาสตร์

วิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่ชัดเจน 2) คนในชุมชนมีการพัฒนา ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว 3) มีความหลากหลายทาง วัฒนธรรม 4) มีถาวรวัตถุทางศาสนาและความเชื่อท้องถิ่น ที่มีคุณค่า เช่น พระใหญ่และศาลเจ้าพ่อปากเหือง 5) มีพื้นที่ ติดกับ สปป.ลาว โดยมีแม่น้ำเหืองและแม่น้ำโขงขวางกั้นและ มาบรรจบกันจนเกิดปรากฏการณ์แม่น้ำ 2 สี 6) มีการสร้าง สกายวอร์คบนพื้นที่เดียวกับพระใหญ่ 7) หน่วยงานภาครัฐ และเกษตรกรรมร่วมมือกันพัฒนาพื้นที่เป็นพื้นที่การเรียนรู้และ การท่องเที่ยว 8) มีด้านมิตรภาพในการซื้อขายผลผลิตและ สินค้า 9) มีต้นดีหมี่ที่เป็นต้นกำเนิดชื่อหมู่บ้าน และชุมชน นำไปพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ชาดีหมี่ และ 10) มีภูมิปัญญา ท้องถิ่นหลากหลาย

1.2.2 จุดอ่อนของพื้นที่ มีดังนี้ 1) คนในชุมชนขาด การเตรียมความพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ไปสู่พื้นที่ การท่องเที่ยว 2) ยังไม่มีป้ายและสื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว และ 3) ขาดการบริหารจัดการบุคคลและพื้นที่การท่องเที่ยว

1.2.3 อุปสรรค มีดังนี้ 1) การเปลี่ยนทัศนคติคนในชุมชนไปสู่หมู่บ้านการท่องเที่ยวค่อนข้างยากเนื่องจากไม่คุ้นเคยกับวัฒนธรรมการท่องเที่ยวใหม่ และ 2) คนในพื้นที่ส่วนใหญ่ยังดำเนินชีวิตแบบสงบและมีความเชื่อดั้งเดิม

1.2.4 โอกาสของพื้นที่ มีดังนี้ 1) มีภาครัฐและสถาบันการศึกษาเข้ามาส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยว และ 2) มีการประชาสัมพันธ์การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของสื่อมวลชนทั้งในและนอกจังหวัด

1.3 การวิเคราะห์ TOWS matrix

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ TOWS matrix พื้นที่การท่องเที่ยว

	จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weakness)
โอกาส (Opportunity)	กลยุทธ์เชิงรุก (SO) มีทรัพยากรการท่องเที่ยว (S1-3-5-8-9) และบุคลากรเข้ารับการพัฒนาศักยภาพ และมีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาส่งเสริมสนับสนุน (O1)	กลยุทธ์เชิงการแก้ไข (WO) ชุมชนขาดการปรับตัวไปสู่การเป็นเจ้าบ้านการท่องเที่ยว ยังคงดำเนินชีวิตแบบเดิมๆ (W1) ขาดความเข้าใจในการบริหารจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ (W3) แต่มีภาครัฐและเอกชนพร้อมที่จะเข้าไปช่วยส่งเสริมและพัฒนา (O1)
อุปสรรค (Threat)	กลยุทธ์เชิงการป้องกัน (ST) ชุมชนขาดการเตรียมความพร้อมด้านการท่องเที่ยว (T1) มีภาครัฐและเอกชนพร้อมเข้าไปส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยว (S7)	กลยุทธ์เชิงรับ (WT) ขาดป้ายสื่อความหมายที่ชัดเจนในชุมชน (W2) หน่วยงานภาครัฐและเอกชนพร้อมเข้าไปช่วยส่งเสริมและพัฒนา (S7)

1.3.1 บริบทของการท่องเที่ยว

บ้านท่าดีหมีเป็นหมู่บ้าน OTOP นวัตกรรม ที่เพิ่งเปิดรับนักท่องเที่ยวมาเพียง 6 ปี โดยมีนายเชษฐาภรณ์ สอนเสียง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 จัดตั้งกลุ่มพัฒนาการท่องเที่ยวเมื่อปี พ.ศ. 2559 โดยเห็นว่ามีนักท่องเที่ยวมาเที่ยว

ภูพระใหญ่มากมาย จึงต้องการสร้างรายได้ด้วยการบริการรถรับส่งนักท่องเที่ยวให้กับชาวบ้าน ดังนั้นการพัฒนาพื้นที่เป็นจุดท่องเที่ยวที่ชัดเจน ถือว่าเป็นความคาดหวังของชุมชนอย่างมาก เพราะจะส่งผลต่อการสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านและการสร้างเศรษฐกิจให้กับจังหวัดเลย โดยมีจุดการเรียนรู้และการท่องเที่ยวเช่น พื้นที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าฝ้ายพื้นบ้าน กลุ่มผลิตชาดีหมี กลุ่มสกรีนเสื้อยืดที่ระลึก พื้นที่ศึกษาบ้านโบราณอายุกว่า 80 ปี พื้นที่ริมแม่น้ำเหือง และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์กาบหมาก ซึ่งกลุ่มการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นมีการสร้างสโลแกนหมู่บ้านการท่องเที่ยวว่า “ไหว้พระดังเดิม ชมบ้านโบราณ จิบชาดีหมี กินผลไม้ปลอดสารพิษ” สำหรับจุดขายในพื้นที่การท่องเที่ยวบ้านท่าดีหมีคือ “อาบน้ำโขงก่อนใครในแดนอีสาน”

1.3.2 วิเคราะห์ปัจจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยใช้แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านบุคลากร มีดังนี้ (1) ขาดความรู้การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (2) หน่วยงานภาครัฐไม่สามารถเชื่อมโยงบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับชุมชนได้ (3) ชุมชนสื่อสารทรัพยากรการท่องเที่ยวในรูปแบบของชาวบ้านเอง และ (4) มีการรวมกลุ่มกันเพื่อการบริหารจัดการด้านการจัดการท่องเที่ยว

2) ด้านการบริหารจัดการ มีดังนี้ (1) มีการตั้งกลุ่มการจัดการท่องเที่ยว และมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ชัดเจน (2) ไม่มีการดำเนินการคิดราคาการท่องเที่ยวแบบเหี่ยวเฉพาะจุดหรือเชื่อมโยงหลายจุด หรือการท่องเที่ยวแบบแพ็คเกจ (3) ไม่มีการระดมทุนชุมชนมาสนับสนุนการจัดการท่องเที่ยว (4) ไม่มีการวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงจากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และ (5) มีการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวและจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวในหมู่บ้าน

3) ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวมีดังนี้ (1) มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอัตลักษณ์และมีคุณค่า (2) ขาดการวิเคราะห์ศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยว และ (3) ชุมชนมีส่วนร่วมจัดการความรู้ทรัพยากรการท่องเที่ยวในแต่ละแหล่ง และมีการบันทึกข้อมูลไว้อย่างเป็นลายลักษณ์อักษร

4) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีดังนี้ (1) เข้าถึงง่าย สะดวก ปลอดภัย และ (2) มีการเตรียมพื้นที่ไว้จอดรถและยานพาหนะ

5) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว มีดังนี้ (1) มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิต เช่น การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร การชงชาดีหมี่ และการอาบน้ำในแม่น้ำโขง และ (2) มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เชื่อมต่อประสบการณ์ทางสุนทรียภาพ

6) ด้านความปลอดภัย มีดังนี้ (1) มีผู้รับผิดชอบดูแลความสงบและความปลอดภัย และ (2) สาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า ถนนหนทางมีความสะดวกและมีแสงส่องสว่าง

7) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน มีดังนี้ คนในชุมชนมีส่วนร่วมพัฒนาเป็นหมู่บ้านการท่องเที่ยว

1.4 บริบทของทรัพยากรการท่องเที่ยว

1.4.1 แหล่งท่องเที่ยวศาสนาและความเชื่อท้องถิ่น

1) พระพุทธรูปนันทมณฑลลีลาทวินคราภิรักษ์ (พระใหญ่คอกจิว) ตั้งอยู่บนภูคอกจิว ประทับยืนปางลีลา ประทานพร สูง 19 เมตร ฐานกว้าง 7.2 เมตร หล่อด้วยไฟเบอร์ผสมเรซินสีทอง ส่วนพระเกศบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ สร้างโดยกองทัพภาคที่ 2 และประชาชนเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลเนื่องในวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวครบ 6 รอบ และมหามงคลแห่งราชพิธีอภิเษก ครบ 50 ปี เมื่อปี พ.ศ. 2542 - 2544

2) ศาลเจ้าพ่อปากเหือง ตั้งอยู่เชิงเขาภูคอกจิวติดกับฝั่งแม่น้ำโขงด้านทิศตะวันออก คนในพื้นที่เชื่อว่าตนเป็นลูกหลานเจ้าพ่อปากเหือง เดิมเป็นศาลไม้ยกพื้น แต่ปรับปรุงให้เป็นอาคารคอนกรีตยกพื้น และมีศาลเพียงตาขนาดเล็กหลายหลัง สร้างขึ้นให้เป็นที่พักพิงของวิญญาณเจ้าพ่อเจ้าแม่ที่เป็นบิรवार (ธีระวัฒน์ แสนคำ และ สุรพงษ์ ศาลางาม, 2560)

1.4.2 แหล่งท่องเที่ยวเกษตรกรรม

1) กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพุทราพันธุ์น่านมสายพันธุ์ Jujube honey จากใต้หวัน กับพุทราพันธุ์ดอกพิเศษจากประเทศอินเดียมาผสมผสานกัน กลุ่มจัดการพื้นที่เพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้และการท่องเที่ยวของชุมชน

2) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตทางเกษตรบ้านท่าดีหมี่ เช่น แปรรูปกล้วยหอมจันทร์เป็นกล้วยกรอบเค็ม กล้วยเบรคแตก และกล้วยสุกทอด แปรรูปแย้มมะม่วง และสับปะรด

3) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตชาดีหมี่ แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพ มีสรรพคุณดังนี้ ขับเหงื่อ ลดความดันโลหิตสูง อาการชา โรคเบาหวาน และไตพิการ

4) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ใช้ด้ายเป็นวัสดุสำหรับการทอผ้าขาวม้าและผ้าซิ่นมัดหมี่

5) กลุ่มผลิตภัณฑ์งานกาบหมาก ได้รับงบประมาณซื้อเครื่องปั๊มจากจังหวัดเลย โดยกลุ่มส่งกาบหมากมาจากนอกพื้นที่ โดยต้องการลดปริมาณขยะในพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงคาน ระยะแรกลดขยะได้ 30%

1.4.3 แหล่งท่องเที่ยวศิลปกรรม

1) บ้านโบราณ มีอายุกว่า 80 ปี โครงสร้างเป็นไม้ ลักษณะบ้านยกสูง ฝาบ้านขัดแตะด้วยไม้ไผ่ พื้นปูด้วยไม้แผ่นเนื้อแข็ง ตัวเรือนใช้การยึดไม้ด้วยลิ้ม มีการแบ่งพื้นที่เป็นห้องนอน ห้องครัวที่อยู่นอกบ้าน โดยมีระเบียงเชื่อมต่อ

2) วัดจอมมณี ตามตำนานกล่าวว่า เจ้าพ่อองค์หลวง เจ้าเมืองปากเหืองเป็นชาวจีนฮ่อ อพยพครอบครัวข้ามขบวนเรือมาตามแม่น้ำโขงนำพระพุทธรูปมา 3 องค์ คือ (1) พระตนหลวง (2) พระเสี้ยง และ (3) พระแย้ม โดยมีหีบคัมภีร์โบราณมาด้วย เมื่อมาถึงบริเวณ “คกเวินทอง” น้ำไหลเชี่ยวทำให้เรือล่ม ข้าราชการบริวารจึงหยุดเดินทางและสร้างบ้านเรือนที่บริเวณปากน้ำเหือง จึงได้ตั้งชื่อว่า “เมืองบุญนคร” ต่อมาเกิดสงคราม เจ้าเมืองถูกประหารชีวิต ส่วนอีกตำนานเล่าว่า ปี พ.ศ. 2454 มีชาวบ้านอพยพมาตั้งหลักแหล่งริมแม่น้ำโขงโดยนำพระเสี้ยงและพระแย้มมาด้วย มีพระพุทธรูปชื่อ อาญา ชาพล มาพบและเห็นว่าเป็นพระพุทธรูปโบราณ จึงศรัทธาได้พาชาวบ้านมาร่วมสร้างวัดเพื่อระลึกถึงท้าวจุลมนี เจ้าเมืองปากเหือง จึงตั้งชื่อว่า “วัดจุลมนี” และเปลี่ยนเป็น “วัดจอมมณี” ภายในวัดประกอบด้วย (1) พระเสี้ยงพระแย้มเป็นพระพุทธรูปโบราณสมัยเชียงแสน เนื้อสำริดปางมารวิชัย หน้าตักกว้าง 62 ซม. สูง 111 ซม. และ (2) คัมภีร์โบราณโบราณ ที่จารด้วยอักษรไทยน้อย โดยเก็บรวบรวมไว้ในตู้พระธรรม

3) สกายวอร์ค อยู่บนภูคอกจิวห่างจากแม่น้ำโขงประมาณ 80 เมตร มีความยาว 100 เมตร และความกว้าง 2 เมตร ส่วนทางเดินปูด้วยกระเบื้อง

1.4.4 แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มีดังนี้

1) ภูพระใหญ่ เดิมเป็นตั้งฐานปฏิบัติการของทหาร เป็นพื้นที่สูง มองเห็นทิวทัศน์ทั้งฝั่งไทยและฝั่งลาวบริเวณเมืองไชยบุรี และจุดเชื่อมต่อของแม่น้ำโขงที่ไหลมาจากเมืองหลวงพระบางกับแม่น้ำเหือง จนเป็นแม่น้ำ 2 สี มีสกายวอล์คอยู่บนพื้นที่เปิดให้บริการกับนักท่องเที่ยว

2) แม่น้ำเหืองกั้นพรมแดนธรรมชาติระหว่างไทยกับ สปป.ลาว มีต้นทางมาจากอำเภอนาแห้ว ไหลลงแม่น้ำโขงที่บ้านท่าดีหมี มีความยาว 130 กิโลเมตร อยู่ในเขตประเทศไทย 20 กิโลเมตร กั้นพรมแดนไทยกับ สปป.ลาว 110 กิโลเมตร

1.5 วิเคราะห์ศักยภาพบุคลากร

1.5.1 จุดแข็ง มีดังนี้ 1) มีความมุ่งมั่นตั้งใจพัฒนาให้เป็นพื้นที่การท่องเที่ยว 2) มีข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว และ 3) มีการตั้งกลุ่มการจัดการท่องเที่ยว

1.5.2 จุดอ่อน มีดังนี้ 1) ขาดทักษะการบริหารจัดการกลุ่มการจัดการท่องเที่ยว 2) ไม่มีทักษะการเป็นผู้สื่อสารเรื่องราวทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต และ 3) ขาดประสบการณ์การต้อนรับนักท่องเที่ยวและการเป็นเจ้าบ้านที่ดี

1.5.3 อุปสรรค มีดังนี้ สถานการณ์โรคติดต่อโควิด 19 และสภาพทางเศรษฐกิจที่ผันผวน

1.5.4 โอกาส มีดังนี้ 1) หน่วยงานภาครัฐพร้อมสนับสนุนงบประมาณพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยว และ 2) สถาบันการศึกษาและภาครัฐพร้อมเข้ามาส่งเสริมศักยภาพด้านการจัดการท่องเที่ยว

1.6 การวิเคราะห์ TOWS matrix

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ TOWS matrix ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว

	จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weakness)
โอกาส (Opportunity)	กลยุทธ์เชิงรุก (SO) ชุมชนมีบุคลากรที่มีความรู้ด้านการท่องเที่ยว (S1) ชุมชนช่วยกันพัฒนาพื้นที่ (S2) มีการตั้งกลุ่มการจัดการท่องเที่ยว (S3)	กลยุทธ์เชิงการแก้ไข (WO) บุคลากรการท่องเที่ยวขาดทักษะการบริหารจัดการ (W1) และขาดประสบการณ์การสื่อสารทางวัฒนธรรม (W2) โดยสถาบันการศึกษา

	จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weakness)
	โดยมีภาครัฐและเอกชนพร้อมเข้าไปส่งเสริมความรู้ (O1, O2)	พร้อมลงพื้นที่ไปจัดกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว (O2)
อุปสรรค (Threat)	กลยุทธ์เชิงการป้องกัน (ST) สถานการณ์โรคติดต่อโควิด 19 ส่งผลต่อการรวมกลุ่มกันพัฒนาศักยภาพ (T1) กลุ่มจึงต้องหาวิธีการพัฒนารูปแบบการสื่อสารและการเรียนรู้ใหม่ๆ เพื่อการพัฒนาศักยภาพทั้งบุคคลและพื้นที่ (S1)	กลยุทธ์เชิงรับ (WT) ขาดทักษะการบริหารจัดการ (W1) การสื่อสารการท่องเที่ยว (W2) การต้อนรับนักท่องเที่ยว (W3) สามารถพัฒนาศักยภาพผ่านการประชุมโดยช่องทางออนไลน์ ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์โรคติดต่อ (T1)

2. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน
ผลการประชุมได้มีการจัดลำดับความสำคัญดังนี้

2.1 การฝึกอบรมทักษะเชิงปฏิบัติการจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการกลุ่มการท่องเที่ยว 2) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน 3) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว 4) ด้านการเป็นผู้สื่อความหมายการท่องเที่ยว 5) ด้านการประชาสัมพันธ์และสื่อสารการท่องเที่ยว 6) ด้านการพัฒนาของที่ระลึกและผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว

2.2 การศึกษาดูงานแหล่งท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จในพื้นที่และนอกพื้นที่

2.3 การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้และการท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จที่อยู่ใกล้เคียง

2.4 การพัฒนาและสร้างระบบพี่เลี้ยงโดยใช้บุคลากรจากสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานภาครัฐที่มีศักยภาพและมีประสบการณ์ด้านการจัดการท่องเที่ยวมาให้คำแนะนำและแนวทางการดำเนินการแก่บุคลากร

2.5 การจัดตั้งกลุ่มการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยมีผู้ใหญ่บ้านเป็นประธาน รวมทั้งมีเครือข่ายในชุมชนและนอกชุมชนเข้าร่วม

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านท่าดีหมี่ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย มีประเด็นการอภิปรายดังนี้

1. **บริบทการท่องเที่ยวบ้านท่าดีหมี่** พบว่าบ้านท่าดีหมี่มีการตั้งกลุ่มการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนขึ้นมา มีเป้าหมายเพื่อการใช้พื้นที่ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมมาสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน มีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำกลุ่มที่สามารถเชื่อมโยงและสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ให้เข้ามาส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ช่วยพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้มีมาตรฐานขึ้น เช่น พื้นที่ในหมู่บ้านที่มีวัดจอมมณี กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าหรือแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่มีศักยภาพ และจุดชมทิวทัศน์บนภูคกั๊วที่มีพระใหญ่และสกายวอร์คเป็นจุดดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว โดยคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวด้วย พิศมัย จารุจิตติพันธ์ (2557) กล่าวว่าหมู่บ้านที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวมีศักยภาพย่อมทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาสัมผัสและเรียนรู้คุณค่าใหม่และความเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ส่วน ปรัชญากรณ์ไชยคช, ดวงธิดา พัฒโน, ธนภฤช สุวรรณ, นกุล ชื่นพัก และ วรลักษณ์ ลลิตศศิวิมล (2558) กล่าวว่า ศักยภาพทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่นจะทำให้นักท่องเที่ยวต้องการเข้ามาเรียนรู้และมีประสบการณ์ร่วม ส่วนศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของบ้านท่าดีหมี่นั้นมีการจัดตั้งกลุ่มและดำเนินการแล้วอย่างเป็นรูปธรรม ด้วยรูปแบบการดำเนินการเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีคนหลากหลายวัยเข้ามาร่วมเป็นสมาชิกและร่วมปฏิบัติงาน แต่ยังคงขาดความรู้เชิงลึกจึงต้องการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างต่อเนื่องทั้งมิติการบริหารจัดการ บุคลากร การเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกเข้าไปในพื้นที่ อย่างไรก็ตามกระบวนการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มการจัดการท่องเที่ยวมีความชัดเจนก็จะทำให้พื้นที่การท่องเที่ยวบ้านท่าดีหมี่นั้นมีความโดดเด่นและเป็นระบบมากขึ้น ดังที่ เบญจมาศ ณ ทองแก้ว และ คณະ (2560) ให้แนวทางว่า กลุ่มการจัดการท่องเที่ยวต้องจัดการด้านการใช้ประโยชน์แหล่งท่องเที่ยวให้ชัดเจนตามหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2. แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยว

โดยชุมชนบ้านท่าดีหมี่ พบว่า ต้องมีการพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการ การเป็นผู้สื่อความหมาย การเป็นผู้จัดกิจกรรมการท่องเที่ยว การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ ผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้มีทักษะการปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพได้มาตรฐานการจัดการท่องเที่ยว โดยเฉพาะด้านกระบวนการจัดการท่องเที่ยว สอดคล้องกับ นิสากร ยินดีจันทร์, ฐิพัฒน์ แก้วตาธนวัฒนา และ สันดุสิตธิ์ บรวิงษ์ตระกูล (2564) ที่กล่าวว่า การพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวต้องพัฒนาทุกด้าน ประกอบด้วยด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านราคา ด้านสถานที่ ด้านการส่งเสริมการตลาดที่เหมาะสมกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว กลุ่มเป้าหมาย ส่วน ภัทราพร แก้วเพชร และ คณະ (2564) กล่าวว่า การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เป็นกระบวนการทั้งกิจกรรมการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ บุคลากร ราคา และสิ่งแวดล้อมล้วนเป็นความคาดหวังของนักท่องเที่ยว สำหรับ บุษกร สุขแสน และ กฤตติกา แสนโภชน (2561) ปรัชญากรณ์ไชยคช และ คณະ (2558) กล่าวว่า กระบวนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นกลุ่มต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ เช่นบุคลากรต้องมีทักษะการบริการและการสื่อสารที่ดี และมีอัตลักษณ์ โดยที่กลุ่มการจัดการท่องเที่ยวนั้นต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งจากคนในชุมชนและภาครัฐที่มีบทบาทหนุนเสริมเพื่อก้าวไปสู่ความมีมาตรฐานขึ้น ส่วนปัจจัยความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นต้องเริ่มจากกลุ่มคนที่มีศักยภาพเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ มีการกำหนดที่ปรึกษาและมีการเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวในและนอกพื้นที่ (เบญจมาศ ณ ทองแก้ว และ คณະ, 2560) โดยเฉพาะภาครัฐ ที่มีบทบาทพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว เช่น การบริหารจัดการบุคลากรที่นำไปสู่การจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนอย่างยั่งยืน (หนึ่งหทัย ขอมกลาง และ กันตภณ แก้วสง่า, 2560) นอกจากนี้ยังต้องช่วยกลุ่มการจัดการท่องเที่ยวทำการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดเลย หรือพื้นที่ใกล้เคียง หรือการสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายให้เข้ามาช่วยเป็นพี่เลี้ยง เพื่อประโยชน์ที่จะได้รับคือศักยภาพชุมชนการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (นิสากร ยินดีจันทร์, ฐิพัฒน์ แก้วตาธนวัฒนา และ สันดุสิตธิ์ บรวิงษ์ตระกูล, 2564)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ด้วยเครื่องมือและวิธีการดังนี้ การสัมภาษณ์ การประชุม และการศึกษาเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า บ้านท่าดีหมีเป็นหมู่บ้านการท่องเที่ยวใหม่ที่น่าสนใจประวัติศาสตร์วิถีชีวิตและวัฒนธรรมมาเป็นจุดขาย มีการจัดตั้งกลุ่มการจัดการท่องเที่ยวขึ้นมาเพื่อให้คนในชุมชนเข้ามาเป็นสมาชิกและร่วมบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยมีการพัฒนาศักยภาพสมาชิกกลุ่มผ่านหน่วยงานภาครัฐ ส่วนแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนพบว่า ภาครัฐและเอกชนในพื้นที่และนอกพื้นที่ต้องเข้าไปอบรมเสริมสร้างศักยภาพ และต้องมีการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวในพื้นที่และนอกพื้นที่ นอกจากนี้ยังต้องศึกษาดูงานพื้นที่การท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านท่าดีหมีนั้น ภาครัฐที่เกี่ยวข้องสามารถนำรูปแบบการพัฒนาผ่านการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการและการเป็นพี่เลี้ยงเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติการลักษณะโคชซึ่งที่กลุ่มจะได้องค์ความรู้และปฏิบัติการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นก่อนลงพื้นที่ไปพัฒนาต้องทำการวิเคราะห์หาประเด็นความต้องการที่แท้จริงและชัดเจนของกลุ่มการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนก่อนว่าต้องการพัฒนาด้านใด และด้วยวิธีการอย่างไร

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการขับเคลื่อนชุมชนมีชีวิตสู่การเป็นพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงศิลปะและวัฒนธรรมสองฝั่งแม่น้ำเหืองและแม่น้ำโขง

เอกสารอ้างอิง

จันจิรา สุขบรรจง. (2559). *การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของหอนานมดแดง อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.

ธีระวัฒน์ แสนคำ และ สุพงษ์ ศาลางาม. (2560, 20 กรกฎาคม). เลี้ยงปิ้งเจ้าพ่อปากเหือง. สืบค้นจาก <https://www.sac.or.th/databases>.

นิสากร ยินดีจันทร์, ภูมิพัฒน์ แก้วตาธนวัฒนา และ สันดุสิตธิ์ บิรวงษ์ตระกูล. (2564). การพัฒนาศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกรณีศึกษาเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนจันทบุรี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม*, 11(1), 248-260.

บุษกร สุขแสน และ กฤตติกา แสนโกสน. (2561). ยุทธศาสตร์การพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวของจังหวัดกว๊านบึงห์ ประเทศเวียดนาม. *วารสารพื้นถิ่นโขงชีมูล*, 5(1), 233-262.

เบญจมาศ ณ ทองแก้ว, อำนาง รักษาพล, จุฑามาส เพ็งโคนา และ บุญศิลป์ จิตตะประพันธ์. (2560). ศักยภาพและแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตำบลคันธุลี จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่*, 9(2), 106-121.

ปรัชญาภรณ์ ไชยเดช, ดวงธิดา พัฒโน, ธนกฤษ สุวรรณ, นฤกล ชื่นพัก และ วรลักษณ์ ลลิตศิริวิมล. (2558). ศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านต้นหยงลูโละ ตำบลต้นหยงลูโละ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี. ใน *มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, รายงานการประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติ ประจำปี 2558 มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ภาคบรรยาย* (น. 39-51). การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติ ประจำปี 2558 มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

พระมหาจิณณวัตร สุจิณฺโณ (กัณยาประสิทธิ์). (2564). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามแนวพระพุทธศาสนาของวัดจอมมณี บ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลยโดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสาร มจร เลขย์ ปริทัศน์*, 2(2), 189-200.

พัชรินทร์ จีประเวศ. (2560). ความต้องการของชุมชนในการพัฒนาศักยภาพเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์: กรณีศึกษาตลาดคลองสวนร้อยปี อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารการบริหารและการท่องเที่ยวไทย*, 12(1), 36-49.

พิศมัย จารุจิตติพันธ์. (2557). ศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 17(17), 131-150.

ภัทราพร แก้วเพชร, วรดา แก้วเพชร และ วิไลพร ยาชามป้อม. (2564). ความคาดหวังและการรับรู้ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวสกายวอล์ค อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*, 16(58), 46-57.

เมทยา อิมเอิบ และ เยาวริดา รัตนพลแสน. (2562). แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวบ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย. ใน *มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก, รายงานสืบเนื่องจากการประชุมสัมมนาทางวิชาการภาคบรรยาย (น.1326-1332), การประชุมสัมมนาทางวิชาการ ประจำปี 2562 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก*.

ศิรินันท์ พงษ์นิรันดร์, โอชัญญา บัวธรรม และ ชัชชญา ยอดสุวรรณ. (2559). แนวทางในการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาการจัดการ มข*, 9(1), 234-259.

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเลย. (2561). *แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัดเลย (พ.ศ. 2561-2565) ภายใต้แผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ*. เลย: มปท.

หนึ่งหทัย ขอมผลกลาง และ กันตภณ แก้วสง่า. (2560). *แนวทางการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย (รายงานการวิจัย)*. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.